

HENNING MANKELL

Fotografens död

Innehållsförteckning

Mordet.....	3
Brottsplatsen.....	8
Städerskan berättar.....	13
Fotoalbumet.....	18
Änkan.....	23
Den flyende mannen.....	30
Psalmboken och resan.....	35
Matilda.....	41
Den okända kvinnan.....	46
Prästen.....	55
Galenskap.....	60

Mordet

Det var en kväll i mitten av april.
Klockan var strax efter åtta.
Simon Lamberg gick längs stadens tomma gator.
Det var ganska kallt och han ångrade att han inte hade satt på sig en varmare tröja.

Han var på väg till Sankta Gertruds torg mitt i Ystad.
Där låg hans fotoateljé.
Simon Lamberg var fotograf.
Han hade nyss fyllt 50 år och hade fotograferat människor i mer än 25 års tid.
Arbetet skötte han på dagarna, men han brukade också gå till ateljén två kvällar i veckan.
De var de bästa stunderna i hans liv, kvällarna då han var ensam med sina bilder i ateljéns bakre rum.

Han var framme.
Han låste upp och steg in.
Det var mörkt i lokalen.
Han brydde sig inte om att tända.
Han gick genom den mörka ateljén till det bakre rummet där han framkallade bilder.

När han kom in i rummet stängde han dörren och tände ljuset.
Han hängde av sig jackan och satte på radion, som spelade klassisk musik.
Sedan hällde han vatten i kaffebryggaren och diskade en kopp.
Han trivdes i detta rum.

Det var hans alldeles egna, heliga rum.
Hit släppte han ingen annan än sin städerska.
Här var han ensam, en härskare.

Det var dags att ta itu med kvällens uppgift.
Simon Lamberg hade en hobby.
Han hade ett fotoalbum med bilder på kända personer.
Men det var inga vänliga bilder.
Han hade själv ändrat på bilderna så att personer blev fula, äckliga och små.

I kväll tänkte han göra en egen bild av statsministern.

Han hade klippt en bild av Sveriges statsminister ur en tidning.

Sedan hade han fotograferat av bilden och förstorat den.

Han lade bilden framför sig på bordet samtidigt som han smakade på kaffet och lyssnade på den klassiska musiken.

Var skulle han börja?

Han bestämde sig för att börja med ögonen.

Han skulle göra ögonen små och sneda.

Sedan skulle han skära bort munnen, eller kanske sy igen den.

Politiker pratade alldeles för mycket.

I flera timmar arbetade han med bilden.

Med penna, pensel och kniv ändrade han på statsministerns ansikte.

Men det viktigaste var fortfarande kvar.

Han skulle förminska bilden.

Med hjälp av sina apparater gjorde han fotografiet mindre och mindre.

Klockan var nästan halv tolv när han var färdig.
Statsministern förvridna ansikte var nu litet som
ett passfoto.

Ännu en gång hade han förminskat en
maktgalen människa.

Han klistrade in bilden i sitt album.

Han reste sig, stängde av radion och släckte
lamporna.

Det var dags att gå hem.

Plötsligt kände han att något inte stämde.

Han tyckte att han hörde ljud utifrån ateljén.

Hade någon brutit sig in i affären?

Han stod still och lyssnade men hörde inget mer.

Jag inbillar mig bara, tänkte Simon Lamberg.

Han öppnade dörren och gick från det bakre
rummet ut i det mörka ateljén.

Sedan hände allt mycket fort.

Han såg en skugga framför sig.

Han försökte fly, försökte springa, men hann
bara några steg.

Något träffade honom hårt i huvudet, och hela
hans värld exploderade.

Simon Lamberg var död innan han nådde golvet.
Klockan var då 17 minuter i tolv, snart midnatt.

Drygt fem timmar senare kom städerskan till
ateljén.

Hon hette Hilda Waldén.

Hon låste upp dörren, steg in och fick genast syn
på den döde mannen.

Blodet hade runnit ut runt hans kropp.

Hon flydde ut på gatan.

Hon skrek.

Brottsplatsen

Det var tidigt morgon.

Klockan var tio minuter över sex.

Kommissarie Kurt Wallander vaknade av telefonen.

Det var en annan polis, Martinsson, som ringde.

– Väckte jag dig? frågade Martinsson.

– Ja, svarade Wallander. Vad är det som har hänt?

– Jag fick just veta att en man har mördats i en lokal vid Sankta Gertruds Torg.

– Vet vi vem den döde är? frågade Wallander.

– Det verkar vara fotografen som har sin ateljé vid torget. Just nu har jag glömt hans namn.

– Menar du Lamberg? frågade Wallander.

– Ja, svarade Martinsson.

Så heter han. Simon Lamberg.

Det var städerskan som hittade honom.

Wallander tänkte efter.

Han såg på väckarklockan som stod intill sängen.

– Vi ses om en kvart, sade han sedan.

De avslutade telefonsamtalet.

Wallander blev sittande i sängen.

Han visste mycket väl vem den mördare var.

Lamberg hade tagit bröllopsfotot när han gifte sig med Mona.

Numera var dem skilda.

Wallander klädde på sig och lämnade lägenheten.

Det var blåsigt och kallt ute.

Dessutom regnade det.

Han satte sig i bilen.

Det tog honom bara några minuter att köra till torget.

Martinsson kom dit samtidigt.
Två polisbilar stod redan parkerade utanför
fotoateljén.
En grupp människor hade samlats.
Wallander och Martinsson gick in i lokalen.

Den döde låg framstupa på golvet med huvudet i
en pöl av blod.
Wallander böjde sig ner och pekade på ett stort
sår i Lambergs huvud.

- Hela bakhuvudet är inslaget, sade han med
obehag.

Sedan såg han sig omkring.
Allt tycktes vara i sin ordning.
Inget slagsmål verkade ha ägt rum.
Inte heller såg han något som kunde ha varit
mordvapnet.

Wallander öppnade dörren till det bakre
rummet.
Där hade Lamberg tydligen haft sitt kontor.
Där hade han också framkallat bilder.
Allt verkade vara i sin ordning även där.
Skrivbordslådorna var stängda.

- Det ser inte ut som inbrott, sade Martinsson.

- Det vet vi inte än, svarade Wallander. Var Lamberg gift?

- Ja, städerskan påstod det, sade Martinsson.

- Då måste vi först berätta för hans fru vad som har hänt, sade Wallander.

Ring Ann-Britt Höglund.

Hon får åka och prata med fru Lamberg.

Martinsson försvann ut på gatan.

Wallander stannade kvar i ateljén.

Han försökte föreställa sig vad som hänt.

Så snart som möjligt måste han prata med städerskan som hade funnit kroppen.

Plötsligt dör Nyberg upp.

Han var en skicklig kriminaltekniker.

Det var hans uppgift att undersöka brottsplatsen, att söka spår efter mördaren.

Han grimaserade när han såg den döde.

- Det är visst fotografen själv, sade han.

Jag tog några passfoton här för några år sedan.
Inte fan kunde man tro att någon skulle slå ihjäl honom.

– Han har haft den här ateljén i många år, sade Wallander.

Det känns som om han alltid funnits här.

Nyberg hade tagit av sig sin jacka.

– Vad vet vi? frågade han.

– Han upptäcktes av städerskan, Hilda Waldén, någon gång mellan klockan fem och sex.

Det är faktiskt allt vi vet, sade Wallander.

– Vi vet alltså ingenting, sade Nyberg.

– Nej, svarade Wallander.

Jag tror att det är bäst att jag åker till polishuset och pratar med städerskan nu.

Städerskan berättar

Hilda Waldén var i 60-årsåldern.

Hon hade inte mycket att säga.

Hon kände egentligen inte Lamberg, trots att hon hade arbetat som städerska i hans fotoateljé i mer än tolv år.

– Jag städar tre morgnar i veckan, måndag, onsdag och lördag, berättade hon för Wallander.

– När kom du till ateljén i morse? frågade Wallander.

– Som jag brukar. Strax efter fem, svarade städerskan.

Jag har egen nyckel.

Wallander nickade.

– Dörren var väl låst? frågade han. Ingen hade brutit upp låset?

– Nej, inte som jag hade märkt till, svarade hon. Jag låste upp och gick in. Jag skulle just hänga av min kappan.

Hilda Waldén avbröt sig tvärt och blev tyst.

– Var det då du upptäckte honom? undrade Wallander.

Hur mycket var klockan?

– Nio minuter över fem, sade städerskan.

Det finns en väggklocka i ateljén.

Jag såg på den.

Kanske för att slippa se honom ligga där död.

– Vad gjorde du sedan? frågade Wallander.

– Jag sprang ut på gatan, svarade Hilda Waldén.

Jag tror att jag skrek.

Jag fick syn på en man med en hund.

Han hade en telefon i fickan, en mobiltelefon.

Han ringde till polisen.

– Kan du förklara för mig varför Lamberg var i ateljén så tidigt på morgonen? sade Wallander.

– Jag vet inte.

Jag tror att han brukade gå dit på kvällarna ibland, sade städerskan.

Wallander nickade.

Förmodligen hade mordet inte skett på morgonen, utan redan föregående kväll. Han tittade på Hilda Waldén.

– Kan du tänka dig någon som kan ha gjort det här?

Hade han några fiender? frågade han.

– Jag kände honom inte, sade hon.

Jag vet varken om han hade fiender eller vänner. Jag bara städade hos honom.

Wallander tackade henne.

Han hade inga fler frågor just nu.

En timme senare hade Wallander ett möte med de andra poliserna Martinsson, Nyberg och Ann-Britt Höglund.

– Vem kan ha haft glädje av att ha ihjäl en gammal fotograf? undrade Martinsson.
Han har alltså blivit överfallen i affären.
Hur har mördaren kommit in?

– Antingen med nyckel eller så har Lamberg släppt in honom, svarade Wallander.

– Det verkar inte ha varit inbrott i alla fall, sade Nyberg.

Både dörren och låset är oskadade.
Ingenting tycks heller ha blivit stulet.
Det hela är mycket märkligt.

Wallander vände sig till Ann-Britt Höglund.

– Hur tog Lambergs fru beskedet att hennes man har blivit mördad? frågade han.

– Elisabeth Lamberg fick förstås en chock, svarade Ann-Britt Höglund.
Hon och hennes man sover i olika rum.
Hon märker alltså inte när hennes man kommer hem om han är ute på kvällen.
De hade ätit middag vid halv sju tiden.

Lite före åtta hade Lamberg gått till ateljén.
Själv hade hon lagt sig strax efter elva och
somnar.

Hon hade ingen aning om vem som kunde ha
gjort det.

Hon påstod att hennes man inte hade några
fiender.

Wallander nickade.

– Då vet vi det, sade han.

Vi har en död fotograf, men vi har ingenting
mer.

Han tittade på de andra.

Martinsson gäspade.

Klockan var tio på förmiddagen, denna regniga
dag i Ystad, där ett mord hade begåtts.

Fotoalbumet

Ett par timmar senare återvände Wallander till Lambergs ateljén.

Många människor hade samlats.

Wallander kände flera av dem.

Han nickade och hälsade, men han svarade inte på några frågor.

Nyberg stod inne i ateljén med en kopp kaffe i handen.

Den döda kroppen var borta, bara den stora blodfläcken fanns kvar.

– Vi har hittat ganska många fotavtryck, berättade Nyberg.

– Det är bra, sade Wallander.

Han fortsatte genom ateljén till det bakre rummet.

Han tog av sig jackan och såg sig runt i rummet.
Han slog på radion, som spelade klassisk musik.
Sedan undersökte han skrivbordets lådor.
Han hittade ingenting konstigt.
Lamberg verkade ha levt ett vanligt liv, utan
hemligheter, utan överraskningar.

Wallander böjde sig ner och drog ut den
nedersta lådan.
Där låg ett fotoalbum.
Han lade det framför sig på bordet och slog upp
den första sidan.
Förvånat betraktade han ett litet, ensamt
fotografi, som var inklistrat mitt på sidan.

Det var inte större än ett passfoto.
Wallander kom ihåg att han sett ett
förstoringsglas i en av de andra lådorna.
Han letade reda på det, tände skrivbordslampan
och tittade noggrant på bilden.

Den föreställde USA:s tidigare president Ronald
Reagan.
Men någonting var konstigt med bilden.
Ansiktet hade ändrats och förvrängts.

Det var fortfarande Ronald Reagan.

Men ändå inte.

Av den rynkige gamle mannen hade det blivit en bild av ett vidrigt monster.

Strax intill bilden stod ett datum skrivet med bläck: 10 augusti 1984.

Wallander vände blad. Samma sak igen.

Ett ensamt, litet fotografi inklistrat mitt på sidan.

Den här gången var det en bild av en av Sveriges tidigare statsministrar.

Man kände igen honom, men ansiktet hade ändrats, blivit vanskapt, förvrängt.

Bredvid bilden stod att datum skrivet.

Han bläddrade vidare i albumet.

På varje sida fanns ett ensamt fotografi, vanskapt, förvrängt.

Det var svenska och utländska män, bara män, som hade gjorts om till otäcka monster.

De flesta var politiker, men där fanns också några affärsmän, en författare och några andra män som Wallander inte kände igen.

Han begrep sig inte på dessa bilder.

Varför hade Simon Lamberg detta underliga fotoalbum?

Varför hade han ändrat på fotografierna och förvandlat dessa män till monster?

Var det för att arbeta med det här albumet som han satt ensam i ateljén på kvällarna?

Simon Lamberg var kanske inte så vanlig trots att.

Kanske fanns det en del hemligheter i hans liv. Vad var han för en människa egentligen?

Hur kom det sig att han ägnade sin fritid åt att förstöra kända människor ansikten?

Wallander vände sida i fotoalbumet igen.

Plötsligt drog han häftigt efter andan.

Ett våldsamt obehag spred sig inom honom.

Han hade svårt att tro att det han såg var sant.

I samma ögonblick kom Ann-Britt Höglund in i rummet.

– Se på det här, sade Wallander.

Han pekade på fotografiet.

Hon böjde sig över hans axel.

– Det är ju du, sade hon förvånad.

– Ja, svarade Wallander. Det är jag.
Kanske är det jag i alla fall.

Han såg på bilden igen.

Det var ett fotografi från någon tidning.

Det var han, men ändå var det inte han.

Han var sig inte lik.

Han såg ut som ett fruktansvärt monster.

Änkan

Wallander, Ann-Britt Höglund and Nyberg hade samlats i ateljéns bakre rum.

De bläddrade i Lambergs fotoalbum, tittade på de vanställda, förvrängda ansiktena.

Den sista bilden var från dagen innan.

Den svenske statsministern hade fått sitt ansikte förstört.

– Lamberg måste ha varit sjuk, sade Nyberg.

Bara en galen människa skulle hålla på med det här.

– Jag undrar varför jag är med i albumet, bland alla statsmän och presidenter, sade Wallander.

Jag tycker det är mycket obehagligt.

Wallander kände sig illamående när han kom ut på gatan.

Efter att ha promenerat en stund i regnet mådde han bättre, men han kunde inte sluta att tänka på fotoalbumet.

Han tänkte på sitt eget förkrympta, vanställda ansikte.

Bara en galen människa skulle göra något sådant.

Han bestämde sig för att besöka Lambergs fru och ställa några frågor till henne.

Han tog bilen till Lavendelvägen, där Elisabeth Lamberg bodde.

Huset låg i en välskött trädgård.

Han ringde på dörren.

Kvinnan som öppnade var mycket blek.

Wallander presenterade sig.

– Jag är ledsen att jag kommer och stör, sade han. Jag beklagar sorgen.

– Tack, sade kvinnan.

De satte sig i vardagsrummet.

– Vet du vem som kan ha dödat min man?
frågade Elisabeth Lamberg.

Wallander ruskade på huvudet.

– Vi har inga direkta spår än, sade han, men det verkar i alla fall inte ha varit fråga om inbrott. Mördaren måste ha haft egen nyckel, om inte den man själv släppte in honom.

– Simon var alltid mycket försiktig, sade hon. Han skulle inte ha öppnat för någon okänd, minst av allt på kvällen.

– Det var kanske någon som han kände, sade Wallander.

– Har ni några barn? frågade han sedan.

– En dotter, Matilda. Hon är 24 år.

– Hon bor kanske inte hemma längre? sade Wallander.

Fru Lamberg satt tyst en lång stund innan hon svarade.

– När Matilda föddes var hon svårt handikappad.
Vi hade henne hemma i fyra år.
Sedan gick det inte längre.
Nu bor hon på ett hem för handikappade.
Han klarar ingenting själv.
Hon behöver hjälp med allt.
Det var Simon som inte ville att hon skulle bo
kvar hemma.
Det var hans beslut, inte mitt.
Det blev som han bestämde.

Wallander kom av sig.
Han visste inte vad han skulle säga.
Han såg smärtan och sorgen i Elisabeth
Lamberg's ögon.

– Vem kan ha velat döda din man? frågade han.

– Jag vet inte, svarade hon.
Jag kände honom egentligen inte.
Han blev en främling för mig när han lämnade
bort vår dotter.
Då tyckte jag plötsligt att jag inte längre visste
vem han var.

– Men det är ju tjugo år sedan! sade Wallander.

Ni har ju fortsatt att vara gifta alla dessa år.
Nog måste du ha känt din man.

– Vissa saker går aldrig över, sade hon.
Han har fortsatt att vara en främling för mig.
Jag visste inte vem han var innerst inne.
Vi bodde i samma hus. Det var allt.

Wallander tänkte efter innan han fortsatte.

– Du har alltså ingen aning om vem som dödade
honom eller varför han blev dödad?

– Nej, svarade Elisabeth Lamberg.

Wallander tyckte att det var dags att ställa den
viktigaste frågan.

– I fotoateljén hittade vi ett album, började han.
Där fanns fotografier av kända män.
Mitt ansikte var också med.
Känner du till det albumet?

– Nej.

– Din man hade förändrat bilderna, fortsatte Wallander.

Alla dessa män, även jag själv, såg ut som monster.

Din man måste ha ägnat många timmar åt att förstöra våra ansikten.

Det känner du alltså inte heller till?

– Nej.

Wallander förstod att hon talade sanning.

Hon visste verkligen inte mycket om sin man.

Han reste sig ur stolen.

Han hade inte fler frågor just nu.

Elisabeth Lamberg följde honom till ytterdörren.

– Min man hade många hemligheter, sade hon plötsligt. Simon hade många hemliga rum.

Wallander sade ingenting.

Han nickade bara, satte sig i bilen och åkte hem.

Senare på kvällen tänkte han på vad fru Lamberg hade sagt. Vad hade hon egentligen menat?

Simon var en man med många hemliga rum?
Som om det bakre rummet i ateljén bara var ett av dem.

Fanns det fler hemliga rum som de ännu inte hade hittat?

Klockan var strax efter elva när Wallander somnade.

Fyra minuter i midnatt ringde telefonen.

Yrvaket lyfte han på luren och svarade.

En man presenterade sig och berättade att han var ute och rastade sin hund.

– Alldeles nyss såg jag någon smyga sig in i Lambergs fotoaffär, viskade rösten i telefonen.

Mannen pratade i en sprakande mobiltelefon.
Plötsligt bröts samtalet.

Wallander blev sittande med luren i handen.
Sedan steg han hastigt upp och började klä på sig.

Den flyende mannen

Wallander halvsprang till ateljén.

Det tog fjorton minuter.

När han kom dit upptäckte han genast en man med hund.

Mannen hette Lars Backman och var i 70-årsåldern.

Det var samma person som hade hjälpt städerskan Hilda Waldén på morgonen.

Han hade ringt polisen när städerskan hade hittat Lambergs lik.

– Jag bor på Ågatan här intill, berättade mannen.

Jag är ute med min hund tidigt på morgnarna och sent på kvällarna.

För en stund sedan såg jag en man smyga in genom dörren till fotoateljén.

– Är han fortfarande kvar i affären? frågade Wallander.

– Ja, jag har inte sett honom komma ut, svarade mannen.

Wallander tog upp sin mobiltelefonen.

Han ringde till Nyberg, teknikern, och bad honom att komma genast.

En stund senare dök Nyberg upp.

Wallander berättade hastigt vad som hänt.

Det var någon inne i ateljén.

Försiktigt började de gå mot Lambergs fotoaffär.

I samma ögonblick öppnades dörren och en man kom ut.

De kunde inte se hans ansikte i mörkret, men de förstod att han hade fått syn på dem.

I någon sekund stod mannen alldeles stilla.

Sedan började han springa med våldsamt fart.

Wallander följde efter.

Han sprang så fort han kunde men märkte snart att han inte var lika snabb som den flyende mannen.

Avståndet ökade.

Mannen svängde åt höger och fortsatte mot Folkparken.

Wallander förföljde honom genom de ödsliga gatorna.

Plötsligt snubblade Wallander och ramlade omkull.

Han slog ena knät hårt i gatan och slet upp ett hål i byxorna.

Han reste sig och fortsatte att springa, men det gjorde ont i benet.

Avståndet till mannen ökade hela tiden.

Wallander kom längre och längre efter.

Han såg den flyende mannen försvinna runt ett gathörn.

Han försökte öka farten igen.

Mannen väntade på andra sidan gathörnet.

Ett våldsamt slag träffade Wallander rakt i ansiktet.

Han hann inte förstå vad som hände.

Det blev alldeles märkt. Han svimmade.

När Wallander vaknade upp dröjde det en stund innan han kom ihåg var han var.

Han satte sig upp. Det värkte i vänster kind.

Med tungan kunde han känna att en tand hade slagits av. Knät värkte.

Han hade en sprängande huvudvärk.

Mannen förstås borta.

I stället stod Nyberg där.

– En polisbil kommer strax, sade han.

Vi måste köra dig till sjukhuset.

Wallanders skador var inte så allvarliga.

Klockan fyra på morgonen kunde han lämna sjukhuset.

Han begav sig genast till Lambergs ateljé.

Nyberg var redan där.

– Jag kan inte se att någonting är borta eller förändrat, sade Nyberg.

Och låset är oskadat.

Mannen måste ha haft egen nyckel.

Jag vet att jag låste ordentligt i går kväll.

– Åk hem och lägg dig nu, sade Wallander.

– Det borde du också göra, sade Nyberg.

– Ja, jag vet, sade Wallander.

Men jag stannar nog en stund i alla fall.

Nyberg åkte hem.

Wallander var ensam i ateljén.

Han gick in i det bakre rummet.

Han hade en känsla av att det var där han borde leta.

Allt var som han mindes det.

Han gick fram till skrivbordet och öppnade lådorna.

Inget verkade vara borta eller förändrat.

Sedan satte han på radion.

Han hade väntat sig klassisk musik, men i stället spelades våldsamt rockmusik.

Wallander funderade.

Radion hade varit inställd på en kanal som bara spelade klassisk musik.

Så var det inte längre.

Någon hade bytt kanal på radion.

Det fanns bara en möjlighet.

Det var den okände mannen som hade bytt kanal.

Frågan var bara varför.

Psalmboken och resan

Senare på dagen kom Martinsson in på Wallanders kontor.

Det syntes på hans ansikte att något viktigt hade hänt.

– Vi hittade aldrig mannen som slog ner dig i natt, sade Martinsson, men någon har i alla fall sett honom.

Någon såg honom i en trädgård på Timmermansgatan.

Där bor en ung familj som heter Zoran.

Frun i huset var vaken.

Genom fönster såg hon en man i trädgården.

När hon gick ut i dag på morgonen hittade hon en sak precis där mannen hade stått.

– Vad hittade hon? frågade Wallander.

– Kom med till mitt kontor så ska du få se, svarade Martinsson.

Wallander följde Martinsson till hans kontor. På skrivbordet låg en psalmbok.

– Var det den hon hittade? sade Wallander och pekade.

En psalmbok! Varför kom hon hit med den?

– Tja, varför inte, svarade Martinsson.

Det har skett ett mord i staden.

Hon hade sett en mystik person röra sig i trädgården mitt i natten.

På morgonen hittade hon psalmboken och kom hit med den.

– Vem i helvete bär omkring på en psalmbok mitt i natten? undrade Wallander.

– Och vem tappar den i en trädgård efter att ha slagit ner en polis, lade Martinsson till.

– Låt Nyberg ta hand om psalmboken, sade Wallander. Och tacka familjen Zoran för hjälpen.

När Martinsson hade gått åkte Wallander till Lavendelvägen för att prata med Elisabeth Lamberg igen.

Han lade åter märke till hur blek hon var.

De satte sig i vardagsrummet.

– Förra gången jag var här sade du att din man hade många hemligheter, började Wallander. Du påstod att han hade många hemliga rum. Vad menade du med det?

– Han var en hemlighetsfull människa, en sluten människa.

Man visste aldrig vad han tänkte eller om han verkligen menade det han sade.

Jag kunde aldrig vara säker på vem han egentligen var.

– Var din man sådan redan när ni träffades? frågade Wallander.

– Nej, det var han nog inte, svarade Elisabeth Lamberg, men han förändrades mycket. Det började redan när Matilda föddes.

– För 24 år sedan?

– Ja, fast kanske inte med detsamma.

Låt mig säga att han började förändras för 20 år sedan, ungefär då vi lämnade bort Matilda.

I början trodde jag att det var en sorts sorg som hade med vår dotters svåra handikapp att göra. Men sedan, när det blev värre, visste jag inte längre.

– På vilket sätt blev det värre? frågade Wallander.

– Simon blev plötsligt ännu mer hemlighetsfull och sluten.

Det var för ungefär sju år sedan.

– Vad hände då? undrade Wallander.

– Det kan ha haft någonting att göra med en resa som han gjorde, svarade fru Lamberg.

Han tog semester i 14 dagar och följde med en gruppresa.

De for med buss till Österrike.

– Men var du inte med? frågade Wallander.

– Nej, han ville resa ensam.

Jag hade heller ingen lust att följa med.

När Simon kom hem var han helt förändrad.

Han verkade både glad och sorgen på samma gång.

När jag frågade honom hur resan hade varit blev han fruktansvärt arg.

Han fick ett raseriutbrott.

Wallander tog fram en anteckningsbok.

– När hände det här mer exakt? frågade han.

– I februari eller mars 1987.

Bussresan gick från Stockholm, men Simon steg på i Malmö.

Jag tror att resebyrån hette Markresor.

Wallander skrev i sin anteckningsbok.

– Trodde din man på Gud? frågade han plötsligt.

– Nej, svarade Elisabeth Lamberg förvånat.

Det kan jag inte tänka mig.

Wallander stoppade ner anteckningsboken och reste sig.

Han bad att få se Simon Lambergs rum.

I två timmar sökte han genom rummet, men han hittade ingenting intressant, inget som verkade ha med mordet att göra.

Han tog farväl av Elisabeth Lamberg och for tillbaka mot polishuset.

Något hände på en resa till Österrike för sju år sedan, tänkte Wallander medan han körde genom staden.

Han måste ta reda på mer om den resan.

Matilda

Wallander talade med Ann-Britt Höglund om Lambergs resa till Österrike.
Hon lovade att försöka ta reda på mer om resan.

Därefter berättade Ann-Britt Höglund att hon hade besökt vårdhemmet där Lambergs dotter bodde, den svårt handikappade Matilda.
Hon hade pratat med hemmets chef, Margareta Johansson, och fått veta något mycket konstigt.
Under alla år hade Simon Lamberg aldrig varit där och hälsat på sin dotter.
Däremot brukade flickans mor komma en gång i veckan, oftast på lördagarna.

– Sedan fick jag veta något annat underligt, sade Ann-Britt Höglund.
Ibland kommer det också en annan kvinna på besök, en okänd kvinna, ingen vet vem hon är.

Ibland kommer hon till vårdhemmet för att besöka Matilda.

Wallander rynkade pannan.

En okänd kvinna.

Plötsligt var känslan mycket stark.

Han var säker.

De hade äntligen fått upp ett spår.

Wallander bestämde sig för att genast åka ut till vårdhemmet där Matilda Lamberg fanns.

När han kom dit frågade han efter chefen,

Margareta Johansson.

Han blev visad till hennes kontor.

– Jag antar att du har kommit hit för att fråga om Matilda Lamberg, sade hon.

– Ja, men jag är mest intresserad av en kvinna som brukar besöka henne, en kvinna som inte är hennes mor, svarade Wallander.

Margareta Johansson såg orolig ut.

– Har hon något med mordet på pappan att göra? frågade hon.

– Det tror jag inte, svarade Wallander, men jag undrar ändå vem hon är.

– Matilda får inte många besök, berättade Margareta Johansson.

När jag kom hit för fjorton år sedan hade hon redan varit här i sex år.

Det var bara hennes mamma som hälsade på.

Matilda märker knappast om hon får besök, hon är både blind och döv, men man vill ju gärna att hon ska få besök i alla fall.

– När började den andra kvinnan komma hit? frågade Wallander.

Margareta Johansson tänkte efter.

– För sju, åtta år sedan, sade hon.

Det är väldigt olika hur ofta hon kommer.

Ibland har det gått ett halvår mellan gångerna.

– Och hon har aldrig sagt sitt namn? frågade Wallander.

– Nej, aldrig. Hon har bara sagt att hon har kommit för att besöka Matilda.

Elisabeth Lamberg har förstås undrat vem kvinnan är.

Hon har bett oss att ringa efter henne när den andra kvinnan är här.

Problemet är att den okända kvinnans besök alltid är mycket korta.

Elisabeth Lamberg har aldrig hunnit hit innan den andra kvinnan har varit borta igen.

– Kan du beskriva henne för mig? undrade Wallander.

– Hon är mellan 40 och 50 år gammal, sade Margareta Johansson.

Smal, inte särskilt lång.

Enkelt men snyggt klädd.

Ljust kortklippt hår.

Osminkat ansikte.

Wallander antecknade. Sedan reste han sig.

– Vill du inte träffa Matilda? frågade Margareta Johansson.

– Nej, jag hinner tyvärr inte, svarade han.

Han sade adjö och gick bort till sin bil.

Han hade just startat motorn när mobiltelefonen ringde.

Det var Ann-Britt Höglund.

– Jag har fått tag på chauffören, sade hon.

Chauffören som körde bussen på resan till Österrike, den resa som Lamberg gjorde för sju år sedan.

Chauffören har kvar en lista med alla deltagarna. Dessutom har han en massa fotografier från just den resan, fotografier som Simon Lamberg tog. Chauffören bot i Trelleborg.

– Bra, sade Wallander.

Vi ska besöka honom så fort som möjligt.

Men först måste Wallander göra ett besök.

Det besöket kunde inte vänta.

Han tänkte åka raka vägen till Elisabeth Lamberg.

Han hade en fråga som han genast ville ha svar på.

Den okända kvinnan

Elisabeth Lamberg var ute i trädgården.
Hon hade solglasögon på sig.
Vädret var vackert. Solen sken.
I handen hade hon en spade, som hon lade ifrån
sig när Wallander kom.

– Jag är ledsen att jag kommer och stör igen,
sade Wallander,
men jag har en fråga som inte kan vänta.

Han berättade att han hade varit på vårdhemmet
och att han där hade hört talas om den andra,
okända kvinnan, som brukade besöka Matilda.

– När vi pratade om Matilda förra gången
nämnde du aldrig henne, fortsatte Wallander.
Det förvånar mig. Det gör mig nyfiken också.

– Jag trodde inte att det var viktigt, sade Elisabeth Lamberg.

– Är det inte så att du egentligen vet vem den där kvinnan är, men att du inte vill tala om henne? frågade Wallander.

Fru Lamberg tog av sig solglasögonen och såg på honom.

– Jag vet inte vem hon är, sade hon.
Jag har försökt att ta reda på det, men jag har inte lyckats.

– Du kunde ha förbjudit personalen att släppa in henne till Matilda, åtminstone om hon inte sade sitt namn, sade Wallander.

Jag tycker att det hela är mycket märkligt.
Varför har du inte berättat om henne för mig?

– Jag inser nu att jag borde ha gjort det, sade Elisabeth Lamberg.

– Du måste ha undrat över vem hon är, varför hon gjorde de här besöken, sade Wallander.

– Naturligtvis har jag gjort det.

Det var också därför jag gick med på att hon fick fortsätta med besöken.

Jag trodde att jag en dag skulle hinna dit och kunna ta reda på vem hon är, sade fru Lamberg.

– Frågade du aldrig din man om henne? undrade Wallander.

– Varför skulle jag göra det? sade Elisabeth Lamberg.

Han intresserade sig ju inte för Matilda.

Wallander hade en känsla av att det fanns ett samband mellan Simon Lamberg och den okända kvinnan.

Man det sade han inte till fru Lamberg.

Sent på eftermiddagen for Wallander till Trelleborg med Ann-Britt Höglund.

De skulle träffa chauffören som hade kört bussen till Österrike.

Han hette Anton Eklund och var en kraftig man med grått hår.

Han bad dem stiga in i lägenheten.

Kaffet var redan framdukat.

Han hade också tagit fram en lista med namn på dem som var med på resan till Österrike 1987.

Wallander tog en bit sockerkaka.

Sedan tittade han på listan.

Där fanns 32 namn.

Han upptäckte genast Lambergs namn.

Han kände inte igen de andra namnen.

Han räckte listan till Ann-Britt Höglund.

Sedan vände han sig till Eklund igen.

- Du hade visst fotografier från resan, sade han.

- Ja, Lamberg var ju fotograf.

Han tog många bilder under resan.

När vi hade återvänt hem skickade han mig en bunt fotografier.

Det var sammanlagt 19 bilder.

Wallander tittade noga på dem, studerade detaljer och ansikten.

Plötsligt lade han märke till ett speciellt ansikte, en kvinnas ansikte, som var med på nästan alla bilder.

Hon såg alltid rakt in i kameran och log.

Wallander fick en känsla av att han kände igen henne, att han hade sett henne förut någonstans.

Han gav Ann-Britt Höglund bilderna.
Sedan fortsatte han att prata med Eklund.

– Vad minns du av Lamberg? frågade han.

– Till en början märkte jag honom knappt,
svarade Eklund.

Men sedan hände ju ett och annat.

Lamberg fick ihop det med an av damerna på resan.

De blev förälskade.

Jag vet inte om det var så lämpligt.

Damen var gift och hennes man var med på resan.

Sedan var det ju en sak till.

– Vad då? frågade Wallander.

— Damen var prästfru.

Hennes man var präst, svarade Eklund.

Wallander tänkte genast på psalmboken som den flyende mannen hade tappat i en trädgård. Han tittade på Ann-Britt Höglund och såg att hon tänkte på samma sak.

Sedan pekade han på ett av fotografierna.

Han pekade på kvinnan som han hade tyckt sig känna igen.

– Är det hon? frågade han.

– Ja, det är hon, svarade Eklund.

Det är prästfrun.

Plötsligt visste Wallander vem hon var.

– Vad hette den här prästfamiljen? frågade han.

– Wislander.

Han hette Anders och hon Louise, svarade Eklund.

Deras adress fanns med på listan.

– Vi skulle behöva låna bilderna, sade Wallander.

Anton Eklund nickade.

Poliserna tackade för hjälpen och kaffet.

Sedan skyndade de ut på gatan och satte sig i bilen.

Wallander ringde till Martinsson.

Han bad honom att ta reda på om Wislander fortfarande var präst och bodde i närheten av Lund.

Sedan vände han sig till Ann-Britt Höglund.

– Den här kvinnans utseende stämmer med beskrivningen av den okända kvinnan som besöker Matilda, sade han.

Vi måste åka till vårdhemmet och visa fotografierna.

Jag är nästan säker på att det är hon.

– Tror du att hon är mördaren också? frågade Ann-Britt Höglund.

Wallander satt tyst en stund.

– Nej, sade han sedan.

Men det skulle kunna vara hennes man.

Hon kastade en förvånad blick på honom.

– Menar du att en präst skulle ha mördat Lamberg? frågade hon.

Wallander nickade.

– Varför inte? sade han.
Präster är också människor.
Visst kan det vara en präst.

Plötsligt kom han att tänka på en sak.
Lamberg hade dött av ett hårt slag mot bakhuvudet.
Enligt läkaren som hade undersökt Lambergs kropp fanns det spår av metall i såret.
Det fanns små flagor av mässing i såret.
Mordvapnet måste ha varit en tungt föremål av mässing.
Ja, visst kunde mördaren vara präst.

De körde till vårdhemmet där de träffade Margareta Johansson.
Hon tittade på fotografierna av prästfrun.

– Ja, det är den kvinnan som brukar besöka Matilda, sade hon.

Ann-Britt Höglund och Wallander fortsatte snabbt till polishuset i Ystad.

De gick raka vägen in till Martinsson.

– Anders Wislander är fortfarande präst utanför Lund, sade Martinsson.

Men just nu är han sjukskriven.

– Varför det? frågade Wallander.

– På grund av en personlig olycka.
Hans fru dog för en månad sedan.

Prästen

Wallander visste inte vad han skulle tro.

Prästfrun Louise Wislander var död.

Hur hade hon dött?

Hade hennes död någonting att göra med mordet på Simon Lamberg?

För sju år sedan, under en bussresa till Österrike, hade hon och Lamberg blivit förälskade.

Hade de fortsatt att träffas efter det?

Varför hade prästfrun besökt den svårt handikappade Matilda?

Det fanns många frågor.

Kanske kunde prästen, Anders Wislander, ge svar på några av dem.

Nästa morgon for Wallander och Martinsson till Lund.

De tänkte söka upp Wislander i hans bostad.

Han bodde i en villa.
De visste inte om han skulle vara hemma.

Wallander ringde på dörren.
Efter en stund ringde han igen.
Han ringde flera gånger, men ingen öppnade.

– Vänta här, sade han till Martinsson.
Hans kyrka ligger inte så långt härifrån.
Jag kör dit och ser om Wislander är där.
Du stannar och håller uppsikt vid huset.
Vi har ju våra telefoner.
Skulle han dyka upp så ringer du mig.

Det tog honom tjugo minuter att köra till kyrkan.
Kyrkporten var olåst.
Wallander gick in och drog igen porten bakom sig.

Allt var mycket tyst.
Ljuden utifrån trängde inte in genom de tjocka murarna.
Wallander fortsatte framåt i kyrkan.
Solen sken genom de målade fönstren.

På första bänkraden, närmast altaret, satt en man.

Han satt framåtböjd som om han bad.

Först när Wallander kommit ända fram tittade mannen upp.

Wallander kände igen honom från ett av busschaufförens fotografier.

Det var prästen, Anders Wislander.

Han såg trött ut.

Han var orakad och ögonen var blanka.

- Är du Anders Wislander? frågade Wallander.

Mannen såg allvarligt på honom.

- Vem är du? frågade han.

- Jag heter Kurt Wallander och är polis.

Jag vill prata med dig.

- Jag har sorg. Du stör mig.

Lämna mig i fred! skrek mannen.

- Jag vet att din hustru är död, sade Wallander lugnt.

Det är det som jag vill tala med dig om.

Wislander reste sig upp mycket häftigt.
Det fanns någonting vilt i hans blick.

– Du stör mig och du går inte trots att jag ber dig,
sade han.

Vad vill du egentligen?

Wallander svarade inte.

Han hade fått syn på två stora ljusstakar, som
stod på ett bord lite vid sidan av.

En av ljusstakarna var skadat.

Det fattades en ljusarm på den.

Ljusstaken var av mässing.

Prästen såg att Wallander betraktade den
skadade ljusstaken.

I nästa ögonblick gick han till attack.

Wallander var helt oförberedd.

Prästen kastade sig över honom med ett rytande.

Han högg fingrarna runt hans hals.

Wislander kraft, eller hans galenskap, var
mycket stor.

Hela tiden skrek han om Simon Lamberg, om
fotografen som måste dö.

Wallander kämpade emot av alla krafter.
Med en våldsamt ansträngning lyckades han slita sig loss, men Wislander kastade sig över honom igen, som ett djur som slåss för sitt liv.
Under brottningen kom de bort till bordet där ljusstakarna stod.
Wallander lyckades få grepp om en av dem.
Han slog ljusstaken i ansiktet på prästen, som genast sjönk ihop.
Först trodde Wallander att han hade slagit ihjäl Wislander men märkte sedan att han andades.

Med darrande händer slog han telefonnumret till Martinsson.

– Jag är i kyrkan, sade Wallander.
Ta en taxi och kom hit.

– Är Wislander där?

– Ja, han är här. Och allt är över.

Galenskap

Några dagar senare samlades Wallander,
Martinsson, Ann-Britt Höglund och Nyberg.
Det var dags att sammanfatta allt som hade hänt.
Wallander hade ägnat många timmar åt att
förhöra Wislander.
Han visste det mesta nu.

Efter bussresan till Österrike hade Simon
Lamberg och Louise Wislander fortsatt att
träffas i hemlighet.
Louises man hade ingenting vetat.
Det var först när hon låg döende som han hade
fått reda på det.
Louise hade drabbats av cancer.
På dödsbädden berättade hon för sin man om
sin kärlek till Simon Lamberg.

Sedan hade Wislander blivit galen.
Dels var han galen av sorg över hustrus död.

Dels var han galen av ursinne och förtvivlan över att hon haft en annan man.

I sin galenskap och förvirring började Wislander till sist tro att Lamberg var skyldig till hustruns död.

Wislander sjukskrev sig.

Han flyttade in på ett hotell i Ystad och började bevaka Lambergs fotoateljé.

Han följde också efter städerskan, Hilda Waldén. På något sätt fick han tag på hennes nyckel till ateljén.

Han gjorde en kopia av nyckeln och lade tillbaka den innan hon ens hann märka att den var borta.

Med hjälp av nyckeln tog han sig in i ateljén.

Han slog ihjäl Lamberg med ljusstaken av mässing.

Men Wislander var så förvirrad att han fick för sig att Lamberg fortfarande levde.

Det var därför han återvände till ateljén.

Han gick faktiskt tillbaka dit för att slå ihjäl honom en gång till.

Det var också då han gick in i det bakre rummet i Lambergs ateljén.

Där hade han fått för sig att han skulle kunna höra Guds röst i radion.

Han skruvade och vred på radions knappar, men han fick bara in en kanal som spelade rockmusik.

Lambers fotoalbum hade ingenting med mordet att göra.

Lamberg tyckte helt enkelt inte om politiker och andra män med makt.

Därför förminskade och förstörde han deras ansikten.

– Varför besökte Louise den handikappade dottern? frågade Ann-Britt Höglund.

– Det får vi nog aldrig veta, svarade Wallander. Vi får heller aldrig veta varför prästfrun och fotografen blev förälskade i varandra.

Wallander tittade ut genom fönster.

Utanför sken solen.

Det verkade som om våren hade kommit på allvar.

- Det finns alltid hemliga rum dit vi inte lyckas tränga in.

Och väl är kanske det, sade Wallander.